

Inledning**Närradio****Ljudteknikerns Guide****Huvudsida****Nyheter****Ljudteknik****Sändning**

till galaxen...

Ljudforum**Sök****Digitalteknik****Nättradio****Respons****Länkar**

Kapitel I: Om närradion

1 Introduktion till närradion

[1.1 Närradio - Vad är det?](#)[1.2 Hur är det nu?](#)[1.3 Hur gör man närradio?](#)[1.4 Framtidens närradio](#)

1.1 Närradio - Vad är det?

Närradion är föreningslivets egen radio. Här sitter några personer som fick prova på att göra ett riktigt radioprogram. Närradiostudios är så gott som alltid hemmabyggen gjorda av de som sänder närradio. Kvalitén är skiftande, men den utrustning som de sitter vid fungerade bra.

1979 var ett märkesår i Svensk radiohistoria. Det var då begreppet närradio föddes. Anledningen till att införa närradion var att man ville ge föreningarna ute i landet en chans att få sina åsikter spridda. Nu var det inte endast Sveriges

Radio förbehållet att sända, utan de flesta föreningarna fick nu chansen att sprida sitt budskap till folket. Det blev omåttligt populärt som media, och snart satt man i hela Sverige och sände.

I och med detta fanns det TRE radioslag:

- Riksradio (Sveriges radio)
- Lokalradio (Sveriges radio)
- Närradio (Föreningsradio)

En närradiostation börjar sitt liv med att flera föreningar på orten vill börja sända radio och bildar en närradioförening. Sen ansöker de om att få ett sändningstillstånd. Rent tekniskt är närradio FM-sändningar med låg uteffekt, vilket gör att radion bara täcker närområdet. Det ska vara god hörbarhet inom en radie av 5 kilometer, vilket de flesta närradiostationer med råge överskrider.

ärradio-"n":et som symbol har blivit en klassiker eftersom den prydde närradionämndens (numera radio och TV-verket) logotype.

Alla var inte glada över den nya reformen. Den socialdemokratiska regeringen hade startat närradion som "en föreningarnas stencileringsmaskin" (Alltså en kopian). Men den legendariska "88:an" (City Närradio 88,0 MHz FM Mono) övertogs av en hord med ungdomar, som spelade populärmusik.

Det var inget fel med ungdomarna. De hade kul, folk lyssnade och politikerna var mållösa. Några av dessa radiomänniskor finns kvar i radiobranschen och jobbar hårt på stationer som Studio HIT 94,2 eller MRS 90.5 här i Stockholm.

Det första året var det gratis att sända musik, men redan året därpå infördes musikavgifter på musiken, vilket dödade många radioprogram. Trots detta låg intresset för närradio hos lyssnarna på topp.

Magnus Fransson från Unga Örnar berättar att de hade ett julprogram som man sände från en lägenhet. Detta program skickades via telefonförbindelse till sändaren. På den tiden var intresset enormt. Det berättades att man en gång fick ett telefonsamtal från en person som fått problem med ett dött batteri i sin bil. Vid midnatt gick man ut i etern och bad någon snäll bilägare hjälpa mannen att få igång bilen. Trots att klockan var långt över midnatt kom fyra personer till platsen man beskrivit och den "nödställda" fick hjälp.

Musikavgiftstrassel och oro över vissa frispråkiga röster i närradion gjorde att det dröjde till 1986 innan regeringen beslutade att närradion skulle bli permanent.

Det glada 80-talet

80-talet blev ett gyllene årtionde med en enorm kommersialisering av närradion. 1986 startade den nu legendariska stationen SAF Radio City (Som idag heter Radio City).

Denna tid var utan tvivel en era av experimenterande och kvalitén på programmen skiftade självklart.

Det man lärde sig under denna tid banade väg för nästa revolution.

Den privata lokalradions födelse

SAF Radio City hade som avsikt att skapa ett klimat för en privat kommersiell reklamradio och deras ansträngningar var inte fruktlösa. Hösten 1993 auktionerades de första "koncessionerna", alltså sändningsbevisen, ut till hugade spekulanter. Dessa koncessioner gällde den nya privata reklamfinansierade lokalradion.

Bland de som fick tillstånd redan från början hittar vi Radio City, NRJ, McAlvey (Bandit) och några till.

NRJ bildades ur Radio Fotfolket och det franska radiobolag som numera äger stationen. Folk från smått

legendariska Radio SKAP / Expressens Panterklubb (Program med bara svenska artister) bildade första Radio RIX. SAF Radio City blev till Radio City.

När detta var klart fanns i Sverige FYRA radioslag.

- Riksradio (Sveriges radio)
- Lokalradio (Sveriges radio)
- Privat lokalradio ("Reklamradio")
- Närradio (Föreningsradio)

Vad hände med närradion 1993?

Efter att den privata lokalradion etablerat sig föll närradions lyssnarsiffror enormt. Man föll från 12,0 % lyssnare i Stockholm 1989 till 1,9 % lyssnare i P4-område Stockholm 1997:2 (RUAB). Efterverkningarna av att lokalradion plockade folk från närradion blev på sina håll tydliga. En del närradiostationer fick lida för att de nystartade lokalradiostationerna som förut sänt närradio nu hade egna frekvenser.

1992 gick Fotfolkets mediaföretag i konkurs, vilket av vissa sägs vara skälet till att Radio Sydost fick ekonomiska problem när de inte fick betalt av Fotfolket för sändningarna. Hur mycket av detta som är sant går att debattera.

Den första april 1994 kastades Radio Sydost ut från sin studio i Farsta och det tog nästan 1 1/2 år innan de kom tillbaka med direktsändande föreningar.

En del närradiostationer gick i konkurs när det försökte konkurrera med lokalradion. Ett exempel är MAX FM över 98,3 MHz i Täby som till sist fick lägga ner sina populära sändningar på grund av ekonomiska problem. Såvitt jag vet gick de inte i konkurs utan slutade när det inte längre fanns ekonomisk bärighet.

Jag söker efter flera döda närradioföreningars öden. Om du vet något om någon station som lagts ner, maila mig gärna : ljudteknik@radioufs.com

De ärorika få...

Närradion lever i Sverige! På många orter gör man originell radio med personligheter från området där du bor. Studentorganisationer, hembygdsföreningar och kyrkor som ligger i närområdet ser närradion som en budbärare. Kvalitén är skiftande, men det kan mycket väl hända att du hittar något för dig.

1.2 Hur är det nu?

Nu över 15 år senare är radio nästan helt fritt. Reklam i närradio kom till efter den 1:a April 1993.

Etern är fylld med kanaler som vill få sin stämman hörd mellan 88-108 MHz bandet.

Detta gör naturligtvis att det idag är betydligt färre personer som lyssnar på närradion än förut. Särskilt i storstäder som Stockholm, Göteborg och Malmö är skillnaden påtaglig.

Intresset för närradio är mindre, eftersom utbudet och professionalismen större än den var tidigare. Nu är det inte bara närradiokanaler som konkurrerar om luftrummet. NRJ, Radio Vinyl och Radio City är bara tre namn på de mängder av stationer som kommit för att stanna. Det svalnande intresset för närradio har tyvärr tagit ut sin rätt.

Detta kapitel informerar om närradio, men om du vill veta mer om en uppblussande kris inom den privata lokalradion, ta en titt på min ["Touch our radio"](#) -sida. Där beskrivs hur den privata lokalradion blir mer och mer maktkoncentrerad och utbudet minskar.

Radion av idag närmar sig TV:s så kallade "zipping" dilemma. Det vill säga att man sitter och byter kanaler hela tiden i jakten på något man vill höra. Samtidigt går tekniken framåt med stormsteg. [DAB - den digitala radion är ett faktum.](#)

Yttrandefrihetens problematik

Antirasist-tidningen Expo hävdar felaktigt i nummer 1/1996 att "Oklar lagstiftning och flathet från ansvariga myndigheter bidragit till att närradion blivit en tummelplats för knäppgökar och rasister." Det är onekligen ett djärvt påstående men det finns en förklaring. Eftersom närradion var tänkt som ett språkrör för vilken förening som helst, gav det ju chansen för väldigt obskyra föreningar att få höras.

Det är inte förrän på 90-talet allmänheten äntligen fick upp ögonen för rasismen. Redan på 80-talet fanns en utbredd negativism till invandringen och detta tog sig uttryck i närradion. Ahmed Rahmi och hans Radio Islam sände ut budskapet att "förintelsen är en bluff". Rahmi fick efter många övertramp sitta i fängelse för sina program, vilket hittills inte har stoppat honom.

Däremot är hans dagar i närradion till ända. 1997 sparkades han ut från City Närradio I efter att han inte kunde betala deras avgifter. Han har en hemsida i USA där han fortfarande är aktiv med sin propaganda.

Hans paranoida inställning till politiker och judar retade upp många och smutskastade närradions rykte.

Förutom många rasistiska föreningar i närradion var länge bristen på respekt för lyssnarna ett problem.

Det finns historier om en del politiska föreningar vars radiopratare och tekniker var berusade (!) under sändningarna.

Däremot är denna typ av närradiosändningar relativt ovanliga och det är därför jag tycker Expo gör fel som påstår att närradion består av knäppgökar och rasister. Du hittar mer om detta på [länksidan](#).

Radio på minoritetsspråk

1994 vaknade närradion efter att ha förlorat många sändande föreningar på grund av den nya privata

lokalradion. I storstäderna växte en helt ny form av radio upp snabbt, invandrarprogrammen. Invandrarna såg närradion som en möjlighet att kunna nå sina egna landsmän med politik, musik och debatt.

Här i Stockholm finns många invandrarföreningar på stationerna Stockholm -Sydväst, -Västerort och -Järva. Jag har under några år utbildat många som sänder på invandrarpråk i ljudteknik och det verkar som om deras program är uppskattade av sina relativt stora lyssnarskaror.

Det finns de som menar på att invandrarprogrammen skrämmer bort Svenska lyssnare från närradion, eftersom programmen oftast är på andra språk än Svenska. Sant eller inte, det är viktigt att förstå att närradion är konstruerad som ett språkrör för föreningar och bygger på yttrandefriheten. Det är alltså viktigt att ALLA röster, språk och åsikter måste få höras i radion.

Frågan om minoritetsspråk togs upp på närradions 20-årsjubileum i Göteborg 1999.

Närradiomänniskor är ett speciellt släkte...

Förvånad över att det finns konstiga program på närradion? Ta då en titt på vissa sidor på Internet, så inser du vad som händer när "vemsomhelst" får sprida sina åsikter.

De flesta som sänder närradio är inte vare sig knäppgökar eller rasister. Det är ett fåtal mycket ovanliga människor som på några få tider sänder hatpropaganda och annat skräp. Närradion är INTE, som expo säger, en "tummelplats för knäppgökar och rasister". Det visar mest hur lite de själva verkar ha lyssnat.

Ja, såvida man inte anser att politikerna i kommunaldebatterna, som ofta sänds i närradio, är knäppgökar :-)

1.3 Hur gör man närradio?

Om man vill börja sända närradio brukar man normalt inte behöva bygga upp sin studio själv, eftersom många närradioföreningar hyr ut sin studio för ett rimligt pris. Denna studio byggdes för ett evenemang.

För att sända närradio måste man vara en förening. En förening är en organisation med en egen styrelse och räknas som en så kallad "juridisk person". Föreningen måste verksamhet i området där man sänder.

Vad föreningen sysslar med är inte så viktigt. Närradion är öppen för sportklubbar, invandrarföreningar, obligatoriska studentorganisationer, politiska partier och många andra typer av ideella föreningar.

En förening som vill vara med och sända, måste skaffa sig ett tillstånd. Det sker genom Radio och TV-verkets försorg. Det krävs dock att man ska utse en ansvarig utgivare inom föreningen som är ansvarig för

vad som föreningen sänder i radio.

För att få tillstånd ska man kontrollera på vilken ort man vill sända ifrån. Sen ska man skicka in en ansökan om sändningstillstånd till Radio och TV-verket.

Ring Radio och TV-verket och be dem skicka ansökningspapper där det står vad man måste skicka in för handlingar. Deras hemsida med ansökningshandlingar i Adobe Acrobat-format hittar du på [länksidan](#).

För att få tillstånd brukar Radio och TV-verket kräva dessa handlingar.

1. Anmälan av "ansvarig utgivare". (Som verket skickar till dig gratis på begäran).
2. Ansökan om sändningstillstånd. (Som verket skickar till dig gratis på begäran).
3. Anmälan om sändningsbeteckning (Som verket skickar till dig gratis på begäran).
4. Personbevis för den som ska vara ansvarig utgivare.
5. Konkursfrihetsbevis för den som ska vara ansvarig utgivare.
6. Stämpel från överförmyndarmyndigheten som visar att ansvarig utgivare inte står under förvaltarens ansvar.
7. Protokollsutdrag som visar vem som tecknar föreningens firma.
8. Föreningens stadgar.
9. Protokollsutdrag som visar vilka som sitter i styrelsen (och deras poster).

När man sänt in sin ansökan brukar Radio och TV-verket gå igenom ärendet och besluta om man ska få tillstånd eller inte.

Nu är det dags att tala med närradioföreningen om vilka tider man ska sända.

En närradioförening är en sammanslagning av alla sändande föreningar på orten. Denna förening hanterar sändningstider och bevakar medlemsföreningarnas gemensamma intressen.

Här vill jag påpeka att inte alla närradioföreningar hyr ut en studio till föreningar som vill sända. Tillståndet innebär bara att du får sända över en viss frekvens på en ort. I värsta fall kan du råka ut för att få skaffa egen studio och sändare! För att slippa detta, undersök om närradioföreningen hyr ut en studio på orten. Annars får du hitta någon annan närradiostation på orten eller helt enkelt bygga egen studio, men det blir dyrt!

Man måste betala musikavgifter när man sänder musik.

Organisationerna STIM (Svenska Tonsättarens Internationella Musikbyrå), IFPI (International Federation of the Phonographic Industry) samt SAMI (Svenska Artisters och Musikers Intresseorganisation) tar betalt av föreningar som sänder skyddad musik. Nästan all musik som finns utgiven på t.ex. skiva eller CD är skyddad. För närradion brukar man kunna få ett avtal med STIM, som även täcker de andra organisationernas krav.

Allt som sänds i närradion måste arkiveras på band eller annat media i upp till ett halvår efter sändningen. Arkivet för ljud och bild (ALB) begär att man ska skicka in de program som man sänt under vissa speciella urvalsveckor, vilket beror på att man vill spara alla typer av utsändningar som någonsin har gjorts i Sverige.

Nu har man kommit riktigt långt i förhandlingarna, och nu bör man sätta ihop radiogänget. På vissa stationer krävs det att man skaffar ett körkort till ljudteknikern. Detta betyder att teknikern får tillstånd att "köra" studion om han klarar ett test på att han vet hur man sköter utrustningen. Detta system används bl.a. på Radio Sydväst. En lagom liten radiogrupp bör bestå av en ljudtekniker, två radiopratare och en producent. Detta är minimum. Man kan också ha en ansvarig för att sändningarna innehåller information från föreningen. (Man vill ju få ut budskapet till folket från föreningens sida).

- Mer om hur du startar sändningar hittar du [Kapitel 3.2 - Att starta sändningar](#).

Alla sändningar måste spelas in. Det krävs att alla sändningar skall finnas arkiverade upp till ett halvår efter de sänts. Arkivet för ljud och bild (ALB) begär att man ska skicka in de program som man sänt under vissa speciella urvalsveckor. Detta är för att man vill spara alla typer av utsändningar som någonsin har gjorts.

1.4 Framtidens närradio

Blev det vilda västern efter första Juli 1998?

Under 1997 var en utredning varit igång som utredde framtidens lokal- och närradio. Tyvärr stoppades utredningen sedan massiva protester från lokalradiostationer framförts mot de förslag som tagits fram. Närradioutredningen stoppades inte dock utan bröts då ut och blev en egen utredning.

Några månader efter utsatt tid, i maj 1998, klubbades lagen igenom och blev aktiv den 1:a juli 1998.

Hittills verkar det som om lagen har gett närradion ett uppsving. Fler nya radiostationer har bildats och förändringen verkar störst på småorterna. Här i Stockholm har inte skillnaderna blivit så stora.

Lagen innebar följande förändringar :

1. Föreningar som bildats enbart för att sända närradio får sändningstillstånd.
2. Kravet på verksamhet på orten i ett år är borta.
3. Närradioföreningen på orten ska i första hand själva ta hand om sändningstidsärenden.
4. Avgifterna för att sända reklam i närradio avskaffas.
5. Det blir möjligt att ge tillstånd till närradiosändare som når större område än en kommun.
6. Det är möjligt att få sända centralproducerade program. Dock bara tio timmar per månad och station. Centralproducerade program är till exempel nyhetssändningar från exempelvis TT och TV3.

Vad innebär då den nya lagen för närradion? Ljudteknikerns guide sammanfattar faror och möjligheter för närradion.

Fara 1: Ökad makt för närradioföreningen

Närradioföreningen som sänder på orten får själva bestämma vilka tider folk får sända på. Hittills har det varit Radio och TV-verket som bestämt detta.

Jag tror inte detta är något problem, men Hans Cederoth på Radio-och-TVverket gick 1997 så långt att han i ett samtal med mig förutspådde närradions död.

Han menade att :

- Politiska partier och religiösa organisationer som har kontrollen över sändaren genom att ha sett till att närradioföreningen (som administrerar sändaren.) består av dem själva, skulle kunna hindra oliktankande organisationer från att få tid på sändaren.
- Närradioföreningar som försöker driva kommersiell radio kommer att skuffa undan andra föreningar från bästa sändningstid.
- Närradioföreningen kan "kasta ut" föreningar som har kommit på kant med närradioföreningen.
- På andra orter kan reformen påverka positivt, genom att pappershanteringen minskar och bestämmanderätten ökar.

Fara 2: Lycksökare konkurrerar ut föreningar

En viktig händelse från och med första juli 1998 var att man kan starta en förening med enda syfte att sända närradio. Detta är intressant eftersom föreningen som ska sända närradio innan måste ha haft andra aktiviteter än närradio det senaste året.

Det kunde ha blivit problem om folk började skapa föreningar med syfte att sprida sina åsikter, vilket riskerade spä på allmänhetens misstro mot närradion. Kort sagt : närradion kanske skulle sälja ut sin trovärdighet. Detta verkar ännu inte ha inträffat i någon större utsträckning.

En annan fara med den nya reformen ansågs vara att många som bara vill mixa musik för sina polare, eller som bara vill leka, slår ut seriösa föreningar. En regel, som nyttjas på närradiostationen Stockholm-sydväst, säger att en förening med mycket tid MÅSTE ge ifrån sig sändningstid till en förening med LITE tid om det är brist på ledig (attraktiv) sändningstid. Denna regel är inte allmängiltig. Inte heller här verkar den nya lagen ställt till några problem.

Mer makt åt slingan?

Förutom potentiella faror finns också intressanta möjligheter. Närradioföreningen har tidigare haft mycket begränsad rättighet att sända själva. Man har fått sända begränsad information från kommunen, sändningstider och information om hur man startar närradiosändningar.

Slingan är för övrigt det man normalt kallar det program närradioföreningen själva sänder när inga av sändande föreningarna sänder.

I och med den nya lagen får starta en förening bara för att sända på slingan, vilket gör det möjligt att kringgå de krångliga lagarna som hindrar bra pausprogram.

Vadå radio, jag hör ingenting!?

På många orter producerar man ingen slinga längre. Detta är synd men beror ofta på de väldigt krångliga regler som bestämmer vad man får göra på en slinga. Bara för att det är tyst, behöver det inte betyda att ingen sänder.

De flesta "vanliga" sändningar börjar vid kvällstid. Om du undrar över tider kan du kontakta närradioföreningen eller Radio och TV-verket.

Kommer till dig från:

RADIO UFS.com

Tävlingar, Webbradio, Ljudlära, Gratisprogram, Unga Forskare...

Allt material på den här sidan är Copyright 1994-2002 Erik Zalitis. Kopiering och spridning för icke-kommersiella syften är tillåtet efter tillstånd från författaren. För övrigt bruk, kontakta författaren. Email: ljudteknik@radioufs.com

[Ladda ner detta dokument](#) i .PDF-format.

Inledning	Närradio	Huvudsida	Nyheter
Ljudteknik	Sändning	Ljudforum	Sök
Digitalteknik	Närradio	Respons	Länkar